

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

- 1) Co je sociálně-právní ochrana dětí?***
- 2) Kdo vykonává sociálně-právní ochranu dětí?***
- 3) Na koho je sociálně-právní ochrana dětí zaměřena?***
- 4) Co je sociální kuratela?***
- 5) Jaká je úloha Krajského úřadu JČK v sociálně-právní ochraně dětí?***
- 6) Základní legislativa pro oblast sociálně-právní ochrany dětí.***

ad 1) Co je sociálně-právní ochrana dětí?

Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména ochrana práv dítěte na příznivý vývoj dítěte a jeho řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění a působení směrem k obnovení narušených funkcí rodiny a zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

Sociálně-právní ochrana představuje soubor různých opatření a nástrojů, které je třeba používat včas, vhodně a účelně s vědomím, že předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Při tom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

ad 2) Kdo vykonává sociálně-právní ochranu dětí?

Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují především orgány sociálně-právní ochrany, kterými jsou:

- obecní úřady a újezdni úřady,
- obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- krajské úřady,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV),
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (UMPOD),
- Úřad práce České republiky - krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu.

Dále se na zajišťování sociálně-právní ochrany podílejí obce a kraje v samostatné působnosti a další právnické či fyzické osoby - nestátní, neziskové organizace, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany dětí pověřeny (tzv. "pověřené osoby").

ad 3) Na koho je sociálně-právní ochrana dětí zaměřena?

Sociálně-právní ochrana náleží všem dětem mladším 18 let věku, které se nacházejí na území České republiky bez ohledu na jejich státní občanství.

Zaměřuje se zejména na děti uvedené v § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“), kterými jsou děti:

- a) jejichž rodiče
 1. zemřeli,
 2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti,
 3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti;
- b) které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte;
- c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší 15 let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití;

- d) které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;
- e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;
- f) které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umisťovány do zařízení poskytujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;
- g) které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;
- h) které jsou žadateli o azyl odloučenými od svých rodičů, popřípadě jiných osob odpovědných za jejich výchovu; pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

ad 4) Co je sociální kuratela?

1. Péče o děti uvedené v § 6 spočívá v poskytování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů, s cílem umožnit jim začlenění do společnosti, včetně začlenění pracovního.
2. Péče o děti uvedené zejména v § 6 písm. c) a d) je obecním úřadem ORP zabezpečována prostřednictvím sociální kurately pro děti a mládež (dále jen „sociální kuratela“).
3. Sociální kuratela spočívá v provádění opatření směřujících k odstranění, zmírnění nebo zamezení prohlubování anebo opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte.
4. Sociální kuratelu vykonává kurátor pro děti a mládež.
5. Sociální kuratela se zaměřuje zejména na
 - analyzování situace v oblasti sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže a navrhování preventivních opatření,
 - účast na přestupkovém řízení vedeném proti mladistvému,
 - návštěvy dětí s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou,
 - spolupráci s příslušným střediskem Probační a mediační služby,
 - pomoc dětem po propuštění z ústavního zařízení,
 - zajištění návazné péče i po dosažení zletilosti (spolupráce s úřadem práce, s poskytovateli sociálních služeb a zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy).

ad 5) Jaká je úloha Krajského úřadu JČK v sociálně-právní ochraně dětí? (dle zákona o SPOD)

1. Zajišťuje sociálně-právní ochranu, organizaci a zprostředkování náhradní rodinné péče na území kraje.
2. Krajský úřad je orgánem metodické podpory a kontroly vůči obecním úřadům ORP a pověřeným osobám a je rovněž orgánem odvolacím na úseku sociálně právní ochrany dětí.
3. Provádí kontrolní činnost výkonu sociálně-právní ochrany.
4. Projednává správní delikty dle § 59 zákona o SPOD.
5. Rozhoduje o přiznání státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, o změně, zastavení a výplatě tohoto příspěvku (§ 42h, § 42l, § 42n zákona o SPOD).
6. Vydává a odnímá pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (§ 49, § 49a, § 50 zákona o SPOD).

7. Vede evidenci dětí pro účely zprostředkování osvojení anebo pěstounské péče (§ 22 zákona o SPOD).
8. Vede evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny (§ 23i zákona o SPOD).
9. Vede evidenci osob, které mohou pěstounskou péči po přechodnou dobu vykonávat (§ 27a zákona o SPOD).
10. Krajský úřad v řízení o zařazení do evidence žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči vychází z podkladů dle § 23g odst. 1 ZSPOD a zjišťuje, zda žadatelé splňují dle § 23d odst. 4 písm. a) až i) ZSPOD zákonem stanovené podmínky pro zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Je-li zjištěním skutečností podle § 23d odst. 4 písm. a) až i) ZSPOD prokázáno, že je žadatel po všech stránkách způsobilý do rodiny přijmout dítě, kterému je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou osvojení nebo pěstounské péče, krajský úřad žádosti vyhově a žadatele zařadí do evidence žadatelů, jinak žádost zamítne (§ 23g odst. 3). Obdobně toto platí v řízení o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (§ 27a ZSPOD). Krajský úřad vydává rozhodnutí o vyřazení žadatelů z evidence (§ 23 j odst. 2 a 3).
11. Zprostředkovává osvojení a pěstounskou péči v součinnosti s ostatními krajskými úřady, spolupracuje s MPSV a s UMPOD (§ 24, § 24b, § 25 zákona o SPOD).
12. Poskytuje poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče (§ 11 odst. 3).
13. Vyhledává vhodné žadatele z evidence kraje pro osvojení určitého dítěte nebo jeho svěřením do pěstounské péče (§24).
14. Krajský úřad za účelem přípravy podkladů pro výběr osvojitele nebo pěstouna dítěte navštěvuje dítě v místě, kde se nachází, nebo ho zve k jednání, je-li to přiměřené jeho věku a schopnostem.
15. Krajský úřad zabezpečuje konzultace o výkonu pěstounské péče (více viz sekce Náhradní rodinná péče - Akce pro pěstounské rodiny) (§11 odst. 4).
16. Na vyžádání podává zprávy o poměrech dítěte soudu, státnímu zastupitelství, MPSV, UMPOD.
17. Hejtmán kraje zřizuje k plnění úkolů kraje a krajského úřadu na úseku sociálně-právní ochrany poradní sbor jako zvláštní orgán (§ 38a zákona o SPOD).
18. Má oprávnění požadovat spisovou dokumentaci vedenou o dětech, zobecněné informace a souhrnné údaje, které obecní úřad ORP získal při své činnosti, s výjimkou jmenných údajů.

ad 6) Základní legislativa pro oblast sociálně-právní ochrany dětí

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 213/2008 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.